

2022. március 29.

Az orosz-állami propaganda megjelenése a magyar független sajtóban

Az ukrajnai orosz agresszió első tizenöt napjának tartalomelemzése

kutatási vázlat

I. Mi a kutatás célja?

A kutatás célja, hogy tényekre alapozva elemezzük, hogy az ukrajnai orosz agresszió témájához kapcsolódóan mennyire és milyen módokon jelenik meg a magyarországi független online médiában az orosz-állami háborús propaganda nyelvezete, fogalmai. Megjelennek-e egyoldalú, vagy manipulatív információk a háborúról? Milyen csatornákon keresztül, milyen módokon érhetőek tetten e jelenségek?

II. Miért kezdtünk ebbe a kutatásba?

Már az orosz agresszió első napjaiban, több esetben meg lehetett figyelni, hogy a független sajtóban is felbukkannak az orosz-állami propaganda céljainak megfelelő fogalmak és egyoldalú, vagy manipulatív információk a háborúról. A kormány-közeli, vagy Fidesz-közeli portálok esetében ez a jelenség nyilvánvaló. Ilyen hatásról tudósított már a CRCB 2018-as, több mint 1 millió újságcikk elemzésére alapozódó tartalomelemzése is [1]. Kíváncsivá tett minket ez a jelenség, mivel éppen az orosz-állami propaganda sajátossága többek között az, hogy (a) egyszerre több felületen jelenik meg és (b) inkonzisztens információkat terjeszt. Mindezt abból a célból teszi, hogy a közönséget, a médiafogyasztókat összezavarja [2]. Ehhez pedig jó terep a „független sajtó”. Egy harmadik fontos jellemzője pedig az, hogy sok esetben (c) rejtve marad. Az is terjesztője lehet az orosz fél számára előnyös manipulatív információknak, fogalmaknak, aki nem is tudja magáról ezt, sőt aki ténylegesen nem is támogatja a putyini Oroszország politikáját. Az is átvehet, és továbbadhat hamis híreket, használhatja az orosz-állami propaganda által felkínált fogalmakat és nyelvezetet, aki nem is tudja magáról, hogy ezzel az orosz-állami propaganda céljait szolgálja. Empirikus elemzések ezt a mechanizmust tisztán megfigyelték a 2018. évi olasz választások során, amelynek eredményeképpen a Putyin által támogatott Salvini pártja (Északi Liga) kormányra került [3] [4]. Az orosz agresszióval kapcsolatban az orosz-állami propaganda célja világos: „semlegesíteni” a magyar lakosságot. Olyan nyelvet, olyan fogalmakat ajánl, amely nem ad módot, hogy különbséget lehessen tenni a támadó és a megtámadott között. Amellyel nem, vagy kevésbé látható az ukrán lakosság szenvedése, amely gátolja a magyar lakosság együttérzését (ezzel analóg jelenség, a tömeggyilkosságok technicizált fogalmak mögé rejtése a náci Németországban is megfigyelhető volt [5]), amellyel nem lehetséges, hogy a magyar lakosság az ukránok harcában saját magára, a magyar szabadságért, a magyar függetlenségért vívott küzdelmeire ismerhessen. A modern diktatúrák elsősorban nem az elnyomáson, hanem a média uralmán keresztül szilárdítják meg uralmukat, érik el céljaikat [6] [7]. Az orosz-állami propaganda által kínált nyelvtől való megszabadulás első lépés lehet a magyar lakosság felszabadulása felé.

III. Miért kérünk támogatást?

Ezt az elemzést a magyar kormányzat nyilvánvalóan nem fogja támogatni. A kutatás megvalósításánál EU forrásokra sem számíthatunk, mivel ilyen egyedi és viszonylag kis költségvetésű projektet az EU kutatás-támogatási rendszere nem tud befogadni. A megvalósításban elsősorban magyar állampolgárok, magyar cégek pénzbeli támogatására számítunk.

IV. Az elemzés tárgya és módszere

Az elemzés a telex.hu-n („Külföld” és „Belföld” rovatok), a portfolio.hu-n („Global” rovat), két független online portálon és összehasonlításként az index.hu-n („Külföld” és „Belföld” rovatok), az MTI-n, a TASS online felületén (<https://tass.com/>, a „Military Operation in Ukraine” rovatban), valamint a bbc.com

oldalon a háború első 15 napjában (2022.02.24. és 2022.03.10. között) megjelent híreket és cikkeket vizsgálja, több mint 6000 cikket és hírt. Az elemzés során – illusztratív példa erejéig – néhány, az 444.hu-n megjelent cikkre is kitérünk.

A cikkeket részben kvalitatív tartalomelemzési eszközökkel, részben kvantitatív tartalomelemzési eszközökkel vizsgáljuk. A kvalitatív elemzés eredményeit önmagában is közöljük majd, és ezt használjuk fel a kvantitatív elemzésben a vizsgált kategóriák, kifejezések azonosításához is.

A kvalitatív elemzés célja, annak vizsgálata, hogy megfigyelhető-e az orosz agresszióról tudósító hírekben, cikkeken egyoldalú, elfogult, manipulatív, tendenciózus megfogalmazások, akár a hadi hírekben, akár az orosz invázióhoz kapcsolódó egyéb beszámolóiban.

A kvalitatív vizsgálat fontosabb témái

(1) Összegyűjtjük az orosz agresszió/invázió megnevezésére használt, eltérő konnotációjú kifejezéseket. Az egyes megnevezések előfordulásának gyakoriságát, mintázatait, összefüggését a cikkek egyéb, tartalmi elemeivel kvantitatív és matematikai statisztikai eszközökkel is elemezzük.

(2) Elemezzük a meglepő kifejezések, tendenciózus megfogalmazások előfordulását például. *„Oroszul könyörög az ukrán elnök új videójában, hogy ne indítson Putyin támadást.”* „... a tagállamok képviselői nyíltan könyörögtek Putyinnak, hogy ne támadja meg Ukrajnát.”, *„A Pentagon azt terjeszti, hogy...”*, *„önkéntes”* helyett *„zsoldos”*; *„orosz agresszió* helyett *„katonai hadművelet”*.

(3) Megvizsgáljuk, hogy milyen gyakran alkalmazzák az egyes sajtótermékek az idézőjellel, vagy megfogalmazással a hiteltelenítés gyakorlatát. Például: *„A Fehér Ház csütörtökön elítélte Oroszországot azon "hiteles jelentések" miatt.”* Vagy: *„Mitro Kuleba szerint "szörnyű rakétacsapások" érték Kijevet.”* Vagy: *„Volodimir Zelenskij elnök állítólag egész éjjel járta a várost, hogy morálbeli támogatást adjon az ukrán katonáknak.”*

(4) Elemezzük, hogy előfordulnak-e és milyen gyakorisággal tendenciózus, egyoldalú, manipulatív hadi jelentések. Például: *„... túlzás lenne azt állítani, hogy az oroszok lassan haladnának vagy kudarcot vallottak volna, mindenestre úgy tűnik, becsúszhatott a gépezetbe egy-két taktikai hiba... láthatólag nem is az a stratégiai céljuk, hogy faluról falura, bokorról bokorra elfoglalják az egész országot.”* Vagy: *„... felvételek vannak arról is, hogy az oroszok egy állítólagos kórházat támadtak meg; az oroszok egy iskolát is lebombáztak, miután az ukrán katonák védekezőállásként kezdték el használni az épületet; az oroszok állítólag még mindig nem tudták elfoglalni a települést, de teljesen körbezárták”*.

(5) A megkérdezett szakértők milyen szempontok szerint és hogyan értelmezik az agresszió első 15 napjának eseményeit, mennyire jellemző az, hogy nyugati forrásokra támaszkodnak.

A kvantitatív tartalomelemzés fontosabb témái

(1) Megvizsgáljuk, hogy az egyes portálokon mekkora gyakorisággal szerepelnek a kvalitatív vizsgálat során azonosított kategóriák.

(2) Megvizsgáljuk, hogy milyen forrásokra támaszkodnak az idézett portálok hírei, hogy e források között fellelhetőek-e orosz propagandát sugárzó hírportálok, források, ha igen, milyen gyakorisággal támaszkodnak ezekre a híradások, cikkek.

(3) Matematikai statisztikai eszközökkel megvizsgáljuk, hogy a különböző manipulatív tartalmak megjelenésének valószínűsége különbözik-e portálok szerint, a naptári idő szerint (vagyis a háború eddigi egyes szakaszaiban), vagy a vélt, vagy valós, mindenkor aktuális kormányzati álláspont szerint.

A kutatás eredményei egyrészt segíthetik az adott portálok szerkesztőinek munkáját, mert felhívhatja a figyelmet arra, hogy esetleg a saját szerkesztőségük munkájában is megjelennek akár óvatlanságból, akaratlanul, akár egyes munkatársak szándékainak megfelelően, olyan tartalmak, melyek az orosz-állami propagandát visszhangozzák. Másrészt segítségére lehet az olvasóknak is, hogy felismerjék az esetleges

manipulatív tartalmakat olyan médiák esetében is, ahol azt a legkevésbé várnák.

V. Mit érdemes rólunk tudni?

A CRCB Nonprofit kft. egy független tudományos kutatóműhely. Célunk az, hogy tényekre támaszkodva olyan elemzéseket készítsünk, amelyek egyszerre szolgálnak tudományos célokat és a magyar állampolgárok jólétét. A CRCB kutatásokat végzett, tanácsokat adott már a Világbanknak, az EU Bizottságnak, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Banknak, kormányzatoknak és non-profit szervezeteknek. Kutatási programjainkat magyar állampolgárok adományai, önkéntes munkája és alapítványok is támogatják. A CRCB széles szakértői bázisra alapozva végzi munkáját, szakértőink önkéntes munkában támogatják tevékenységünket.

Kutatási eredményeinket jelentéseiben idézte az USA kormányzata [8] [9] [10] [11] az EU Bizottság [12], és figyelembe vették ezeket a Sargentini jelentés készítői is [13]. Legutóbbi kutatásunk eredményeit ismertette honlapján Chile közbeszerzési hatósága [14].

VI. Mennyi a kutatás költsége? Mennyi támogatásra van szükségünk a kutatás elvégzéséhez?

A kutatás elvégzéséhez 1.340.000 forintot szeretnénk összegyűjteni.

Ez az összeg fedezi többek között

- a cikk-adatbázis építés költségeit;
- a kvantitatív tartalomelemzés, a matematikai-statisztikai számítások elvégzését;
- a kvalitatív tartalomelemzés elvégzését;
- az elemző tanulmány megírását magyar és angol nyelven.

Nincs sem túl kicsi, sem túl nagy összeg... : 3.000; 5.000; 10.000, 15.000 Forinttal, vagy akár magasabb összeggel is segíthetsz.

VII. Hol és hogyan támogathatod ezt a kutatást?

Bankátutalással vagy PayPal átutalással, vagy írd nekünk (info@crCb.eu), ha más módon szeretnéd.

A támogatáshoz [kattints ide!](#)

VIII. Hivatkozások

- [1]: CRCB. 2018. Orosz állami befolyás a magyar online hírportálokra 2010-2017. Budapest: CRCB. <http://www.crcb.eu/?p=1350>
- [2]: Paul, Ch., M. Matthews. 2016. The Russian "Firehose of Falsehood" Propaganda Model. Why It Might Work and Options to Counter It. Santa Monica: RAND Corp. <http://bit.ly/2iDqPZT>
- [3]: Alandete, D. – D. Verdú. 2018. How Russian networks worked to boost the far right in Italy. El Pais, March 1st 2018. <http://bit.ly/2oEfQ6q>
- [4]: Alto Data Analytics. 2018. The construction of anti-immigration electoral messages in Italy. The role of foreign media in the anti-immigration debate one year before the 2018 election. alto.analytics.com. <http://bit.ly/2FSD2Wg>
- [5]: Klemperer, V. 2006 [1975]. The Language of the Third Reich. London: Continuum International Publ.
- [6]: Guriev, S., D. Treisman. 2015. How Modern Dictators Survive: An Informational Theory of the New Authoritarianism. NBER Working Paper No. 21136. <http://bit.ly/2nlQgMg>
- [7]: Helmus, T. C., Radin, A. 2022. Keeping Russians Informed About Ukraine Could Help End This War. The RAND Blog. Santa Monica, California: RAND Corporation, <https://bit.ly/3qtEPte>
- [8]: Country Reports on Human Rights Practices for 2017: Hungary, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, U.S. Department of State, <https://bit.ly/2U7D8is>
- [9]: 2018 Country Reports on Human Rights Practices: Hungary, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, U.S. Department of State, <https://bit.ly/3wAC6SQ>
- [10]: 2019 Investment Climate Statements: Hungary, U.S. Department of State, <https://bit.ly/3uhUmw>
- [11]: 2021 Investment Climate Statements: Hungary, U.S. Department of State, <https://bit.ly/3uw2z1g>
- [12]: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT: Country Report Hungary 2017, EU Commission, 2017.02.28, <https://bit.ly/2sHwPGA>
- [13]: OPINION of the Committee on Budgetary Control (26.4.2018) in the „REPORT (4 July 2018) on a proposal calling on the Council to determine, pursuant to Article 7(1) of the Treaty on European Union, the existence of a clear risk of a serious breach by Hungary of the values on which the Union is founded”, European Parliament, <https://bit.ly/2CykUzC>.
- [14]: <https://bit.ly/2FXeKy3>